

Het verhaal van de aapgod Hanuman¹

Tao-zen sessie 26 april 1998 in Huissen, *zondagmorgen*

Ik wil jullie het verhaal vertellen van de aapgod Hanuman, die in de mythologie van het Hindoeïjk altijd een speciale plaats heeft gekregen. Dit verhaal is eerst mondeling overgebracht en is pas veel en veel later opgeschreven. Het is een wonder dat het niet verloren is gegaan, omdat het buiten de heilige overlevering viel. Terwijl het in voor ons heel duidelijke, makkelijke termen vertelt van het wezenlijke waar het op aan komt in het leven.

Dit verhaal werd me verteld toen ik vijf jaar oud was, door de oude vertelster op de plantage. Ik had daar overdag een geweldig avontuurlijk leven, met een paard, met m'n vriendjes, met de natuur, het oerwoud, en de dingen die op de plantage gebeurden, en de vele dieren die ik verzorgen moest. In ieder geval was ik lekker moe als ik in bed kwam en daardoor heel oplettend, want ik was heel erg gesteld op die oude vertelster. Zij was door een vrouw die het tweede gezicht had aan mijn ouders aangeraden, om mij te vertellen van datgene wat je normaal niet tegenkomt.

De aapgod Hanuman, die beroemd was en gevreesd, was op een punt in zijn leven gekomen dat hij begreep dat, welke geweldige dingen je in de wereld ook deed, er toch nog iets anders was wat doorleefd kon worden en waar je *geholpen* moest worden om ertoe te komen.

Hij had gehoord dat als je de Boeddha alles vertelde uit je leven, helemaal, zonder iets weg te laten, je de grote stilte inging waaruit je nooit meer terugkwam. Dat leek hem een geweldige uitdaging.

Hij ging naar een wijze toe om te vragen hoe je dat avontuur tegemoet moest treden. In de oude tijden waar we het nu over hebben, was dat een heel gebruikelijk iets. Je had toen ook nog het besef dat er dingen waren waar je niet zomaar op in kon gaan, vooral de dingen die nergens beschreven waren.

De wijze zei: "Kijk, Hanuman, je hebt al een heleboel beleefd, maar je hebt telkens een stukje weggelaten, omdat je erge haast had. Dus je moet eerst beginnen met opnieuw alles om je heen te beleven. Er is natuurlijk heel veel in deze wereld, er zijn nog vele landen waar je niet geweest bent en waar je wel naartoe moet om te weten wat er te weten valt.

Je moet in ieder geval naar dat land gaan waar wijzen zijn die, als je zó diep voor ze buigt dat je jezelf verliest, je het eeuwige leven kunnen geven.

En je moet naar het land toe waar krijgslieden zijn die zó geweldig dapper, onverschrokken en vastberaden zijn, dat je, alleen al als je ze ziet, stil wordt en weglucht.

Je moet in ieder geval ook naar het land waar zúlke mooie vrouwen zijn, dat je eigenlijk niet kunt bepalen wie de mooiste is. En je moet naar dat land gaan waar handelslieden zijn die zó gewiekst zijn, dat ze je een partij rotte vis kunnen verkopen als een grote delicatessen waar je rijk mee wordt."

Het leek Hanuman gewéldig allemaal, en dus ging hij op reis.

Dat duurde heel lang. Maar op een bepaald moment dacht Hanuman: ja, nu weet ik het wel!

Hij keerde terug, kwam weer bij de wijze, en zei: "Ik heb het allemaal beleefd, en het is ongelooflijk, maar hoe moet ik het nu aan de Boeddha vertellen?"

De wijze antwoordde: "Je moet je alles herinneren wat je nu beleefd hebt in dit tweede leven van je, echt alles. En daar moet je de tijd voor nemen. Als je dat allemaal herinnerd hebt, kun je het de Boeddha vertellen zonder dat je iets zegt."

Dat vond Hanuman wel een heel vreemd verhaal, maar ja, deze wijze was zo beroemd, het zou wel zo zijn.

En Hanuman ging en trok zich terug – wat in die tijden heel gebruikelijk was – en probeerde alles te herinneren wat hij beleefd had. Hij dacht bij zichzelf: nou, dat zal in een dag of drie, vier wel gepiept zijn, als ik alleen maar herinner, herinner, herinner.

Zo gezegd, zo gedaan.

Maar toen gebeurde er iets heel wonderbaarlijks. Hij was pas bij het eerste land en merkte dat als hij zich een bepaald voorval herinnerde, er aan dat voorval een *heleboel* vast zat. En dat was dan wel niet echt gebeurd, dacht Hanuman, maar het was zo levendig, dat hij dat wel allemaal moest herinneren. Want er was verteld: je moest je *alles* herinneren, en dan kon je het vertellen zonder woorden.

¹ Eerder verschenen onder de titel 'Zonder woorden vertellen wie je bent'

Hij merkte dat aan alles wat je beleeft, heel veel vastzit wat je niet doorleefd hebt, omdat je veel te haastig was, je wilde ergens naartoe. En hij was pas bij zijn herinneringen van het eerste land, hij moest die andere drie ook nog doen.

Dus hij ging merken, dat aan alles wat je beleeft veel meer vast zit. Ook al zou je maar een uur leven, dan zit aan dat uur eigenlijk een heel leven vast. Normaal merk je dat niet op, want je hebt haast. Maar Hanuman was gehouden om zich alles te herinneren, dus hij dacht: ik ga maar door. Hij merkte dat hij steeds langzamer door de tijd ging, dat hij steeds langzamer voortging, want aan elk ding wat hij toen beleefd had, zat *zoveel* vast...

En toen ging Hanuman nog iets anders opmerken, hij ging opmerken dat er na elke herinnering een pauze was, en dat die pauze iets heel wonderlijks was. Want in de pauze was er niets. Hij voelde alleen dat die er was, en dat hij zich aan het herinneren was.

Maar gelukkig kwam er een volgende herinnering, en die volgende herinnering ging ook weer langzamer dan de vorige herinnering, en was ook veel méér dan de vorige herinnering, duurde ook veel langer.

Maar gelukkig kwam er weer een pauze, een pauze waarin er niets was, waarin hij niets hoefde, en waarin hij zich kon voorbereiden op de volgende herinnering. Want hij hoefde niets meer, maar, nou ja, hij was nu eenmaal in dat verhaal gekomen, in dat gebeuren, dus hij zou wel weer naar de volgende herinnering gaan.

En hij ging naar de volgende herinnering, en merkte dat die herinnering nóg meer details had, steeds kleinere details, allemaal dingen die hij op zijn reis door die landen niet had opgemerkt.

Zo ging dat een poos door. Op den duur werd hij heel moe van die herinneringen. Want hij ging beseffen dat hij, om dat zonder woorden te kunnen vertellen aan de Boeddha, wel heel veel levens nodig zou hebben. Toen hij dat besepte, werd hij heel stil.

En hij kwam gelukkig weer in een pauze, en voelde toen voor het eerst dat hij leefde. Dat was een heel bijzondere ervaring. Hij begreep dat je het leven niet kunt begrijpen; en dat wat hij in het land van de wijzen beleefde, toen hij zo diep naar de aarde boog dat hij dacht dat hij zichzelf verloor, eigenlijk hetzelfde was als wat hij nu voelde. Hij begreep dat je alles helemaal moest beleven, helemaal, dus niet alleen het kleine stukje wat je in je haast beleefde, maar *alles* wat met dat hele kleine stukje verbonden

was. En dat je daar niets aan doen kon, dat je het alleen maar kon beleven.

Toen merkte hij dat het licht om hem heen werd, en hij keek op, en zag de Boeddha die glimlachte.

Dat is het verhaal van Hanuman.

Ik heb het zo goed kunnen onthouden omdat ik als klein jongetje bij die verhalen van de oude vertelster heel oplettend was. Ik heb het verhaal natuurlijk niet onthouden zoals ik het toen gehoord heb. Maar ik heb het onthouden zoals je het hoort wanneer je iemand volledig vertrouwt, en geen haast hebt – want die oude vertelster had geen haast, ze wist alle verhalen, dus ik kon helemaal rustig en stil zijn, en dat verhaal horen.

Nu denken jullie natuurlijk: hoe kun je nu als jongetje van vijf een verhaal met zo'n diepgang begrijpen? Maar dat komt door het merkwaardige misverstand dat we hebben, dat kinderen iets niet kunnen begrijpen. Ze kunnen het niet reproduceren, maar ze kunnen het wel begrijpen. En ik reproduceer het nu, dus dat verhaal is er ooit geweest.

Wat heeft dat nu te maken met onze sessie?

Het vertelt één ding, het vertelt dat je in je leven de stilte moet vieren, dat je de stilte een kans geeft. En dat die stilte niet te bereiken is, zij ontstaat op het moment dat je aan jezelf ervaart hoe haastig je leeft. Daaruit ontstaat de behoefte in jezelf in je leven tijd vrij te maken om niets te doen.

Daarbij weet je tevens dat als je dat doet, je dan natuurlijk verwacht – want je bent een gewoon mens – dat er iets gebeuren zal. En dat gebeurt dan niet. Dan ga je je vervelen, je gaat je afvragen of je niets beters kunt doen dan zoiets raars. Dan kan het zijn dat je tegen jezelf zegt: ik ga een oefening doen, dat levert wat op!

Het is heel goed dat je dat doet. Je zult merken dat die oefening echt iets oplevert. Als hij lang genoeg iets opgeleverd heeft, dan zeg je weer tegen jezelf: *so what*, en je gaat naar de volgende oefening. Zo gaat het door.

Maar het is nooit echt helemaal stil in je. En je verwondert je eigenlijk heel weinig, je bent altijd uit naar het volgende – naar de volgende oefening, naar het volgende resultaat, en naar het volgende moment dat je weer tegen jezelf zegt: *so what*?

Dan komt er natuurlijk een punt in je leven dat je zegt: laat ik nu alleen maar luisteren, naar mezelf, naar alles wat er gebeurd is; laat ik eens proberen te herinneren wat het voor betekenis heeft.

Dan ben je op het punt gekomen dat je alleen moet

zijn, dat je niet gestoord moet worden door wat anderen er van vinden, van jouw leven, van wie je bent; dat je in moet keren, en je herinneren. Totdat je je zoveel herinnert dat je daar heel moe van wordt, en gaat opmerken dat er pauzes zijn. Hoe die pauzes komen, weet je niet, maar ze komen.

Je gaat in die pauzes opmerken dat er niets is dan je adem en het leven in jezelf dat je voelen kunt, in je hele lichaam. En dat dat eigenlijk de vervulling is waar het al die eeuwen dat de mens bestaat, om draait. Het is in vele vertalingen in de wereld gekomen: in de grote godsdiensten, in de grote mystieke geschiedenissen. Dat gaat tot op de dag van vandaag door, ook wij leven in een vertaling. En hoe meer je je herinnert aan alles, hoe duidelijker het wordt dat het een vertaling is, en dat je tot het eigenlijke moet komen; en dat niemand in de hele wereld je dat kan schenken.

Dat was wat Hanuman ook beleefde, die wijze waar hij zó diep voor boog dat hij zichzelf verloor, was z'n eigen geschiedenis.

Je gaat begrijpen dat het niet de hoeveelheid ervaringen is, noch de diepte van die ervaringen, zelfs niet de kwaliteit van die ervaringen, maar dat het – ik zou haast zeggen – het scherm van de toverlantaarn is waarop al die ervaringen zijn geprojecteerd. En dat jij eigenlijk het licht bent in de toverlantaarn, waardoor dat allemaal kan gebeuren. Maar dat het erom gaat alleen maar het licht te zijn, zonder de ervaringen.

Dat is waar wij en de mensen die religieus zijn – echt religieus, zonder alle poespas er omheen – op onze manier allemaal mee bezig zijn. Je hoeft dat alleen maar een klein beetje te herinneren, dan wordt je leven anders. Dan los je geen enkel probleem meer op, maar je gaat weg uit de problemen. Problemen hebben geen houvast meer aan je.

Je bent datgene wat altijd is, wat nooit niet geweest is, al verandert het onophoudelijk van vorm, van complexiteit, van macht.

Dan ben je op het punt gekomen dat je zonder woorden kunt vertellen wie je bent.